

Avtizem – v prvi osebi

Avtizem je nevrološka motnja nepovezanega delovanja leve in desne polovice možgan ter motnja koncentracije.

Pri posamezniku z avtizmom govorimo o rahlih odsotnostih, ko se človek ne more osredotočiti na več stvari hkrati (npr. hkratno kuhanje kosila in klepetanje po telefonu).

Človek včasih ne more početi več stvari hkrati, ne glede na to, če ima težave s koncentracijo ali ne. Takšno obliko delovanja možgan, kjer istočasno poteka več dejavnosti, imenujemo crossmodalni transfer. Obstajajo pa ljudje, ki delajo nekaj, npr. kuhajo, pišejo, ali kaj drugega, in se še mnogo teže miselno koncentrirajo na več stvari hkrati. Lahko se posvetijo le eni stvari in jih že en sam dražljaj iz okolja zmoti: zvok motorja, močan hrup, prisotnost druge osebe. Tak način delovanja možgan, ki je značilen za otroke in odrasle z avtizmom oz. motnjami avtističnega spektra, ko se človek lahko koncentrira le na eno stvar, imenujemo unimodalni transfer.

Težko je reči, zakaj se avtizem pojavi kot nevrološka motnja. Lahko so to različni vzroki: v obdobju med nosečnostjo in po njej, velikokrat se je motnja tudi pojavila v okolju, kjer je prevladovala onesnaženost s težkimi kovinami.

Ko govorim o avtizmu, mislim predvsem na spekter avtističnih motenj. Pri otrocih je avtizem opazen na najrazličnejše načine: otrok npr. ne govori, ali težje izgovarja besede; ko se nekdo pogovarja z njim, zre drugam in ne najde očesnega stika s sogovornikom, velikokrat se teže osredotoči na neko aktivnost, kadar je prisotna cela skupina otrok. Taksen otrok potrebuje veliko individualnega dela in osebo, ki ga razume in mu pomaga pri vključitvi v socialno okolje (starši, psiholog). Otroci z avtizmom se ponavadi teže vključijo med vrstnike in potrebujejo veliko časa, da razvijejo stik z ljudmi. Teže sledijo neki igri oziroma skupinski dinamiki v njej, saj ta zahteva od otrok hitro razumevanje pravil. Prav zato potrebujejo otroci z avtizmom veliko individualnega dela ter lažjo igro s preprostimi pravili. Dobro je, da ta pravila igre otroku razlagamo postopno ter mu jih prilagajamo. Z otrokom naj bi delala oseba, ki je strokovno dobro podkovana, ima izkušnje ter dobro pozna problematiko avtističnega spektra nevroloških motenj. Takšnih ljudi pa ja v Sloveniji trenutno precej malo, čeprav se situacija izboljšuje.

Pri individualnem delu je ključno sodelovanje s starši in učitelji v šolah, kjer je vzpostavljena neka mreža medosebnih odnosov. Sodelujoči bi naj skupaj z otrokom iskali ustrezne rešitve v smislu učne pomoči v šoli. Za starše je dobro, da poiščejo ustrezno terapijo, ki bi morda otroku pomagala tako po nevrološki kot tudi po socialni plati. V tem primeru mislim predvsem na vrstnike, ki bi naj otroka razumeli, ga sprejeli v igro in tudi ne splošno - takšnega, kakršen je. Takšen otrok namreč še dosti teže navezuje stik z vrstniki, ki ga ne razumejo in "brijejo norca iz njega" ter ne sprejemajo njegovih težav. Na začetku so lahko dovolj že skrbni vrstniki otroci ožjih družinskih prijateljev. Ti otroka poznajo že dalj časa in so otroku z nevrološko motnjo lahko v veliko oporo pri igri, saj so jih njihovi starši pripravili k temu ter jih vzgajali, kako sprejeti otroka, ki je drugačen.

Pri otroku z avtizmom se socialna mreža z vrstniki razvija postopoma. Potrebujejo dalj časa, da se vključijo v socialno okolje in postanejo samostojni, kar je odvisno od okolja, v katerem otrok živi, načina dela z njim in napredovanja v njegovih težavah. Napredovanje avtizma je odvisno predvsem od stopnje napredovanja motnje: nekateri otroci teže govorijo ali sploh ne, drugi se bojijo dotikov, spet tretji so izredno nemirni. Nekateri odrasli z avtizmom lahko napredujejo, v smislu zaposlitve, le na takih delovnih mestih, kjer ni vsiljenega ritma in delovnega tempa, ni dela na višini, ampak je delo v nekem umirjenem okolju.